

ORIVESI, YLISKYLÄN LOUHIMO

LUONTOSelvitys MAA-AINES- JA YMPÄRISTÖLUPAA VARTEN

Marko Vauhkonen

10.8.2021

ORIVESI, YLISKYLÄN LOUHIMO

LUONTOSELVITYS MAA-AINES- JA YMPÄRISTÖLUPAA VARTEN

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	3
2.1 Maastotöiden toteuttaminen	4
2.2 Luontokohteiden arvottaminen	4
3 Tulokset	5
3.1 Yleiskuvaus	5
3.2 Arvokkaat luontokohteet	10
3.3 Merkittävät eliölajit	10
4 Yhteenveto ja suositukset	11
5 Lähteet ja kirjallisuus	11

Kansi: Näkymä nykyiselle louhosalueelle (ottoalue A).

Pohjakartat ja ilmakuvat © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Marko Vauhkonen.

1 JOHDANTO

Liuskemestarit Oy:n louhimolla Oriveden Yliskylässä on voimassa oleva maa-ainesten ottolupa sekä ympäristölupa tarvekiven louhintaan ja sivukiven murskaukseen. Toiminnalle ollaan hakemassa jatkolupia ja samalla louhimon on tarkoitus laajentua itään päin uuden ottamissuunnitelman (Selonen 2021) mukaisesti.

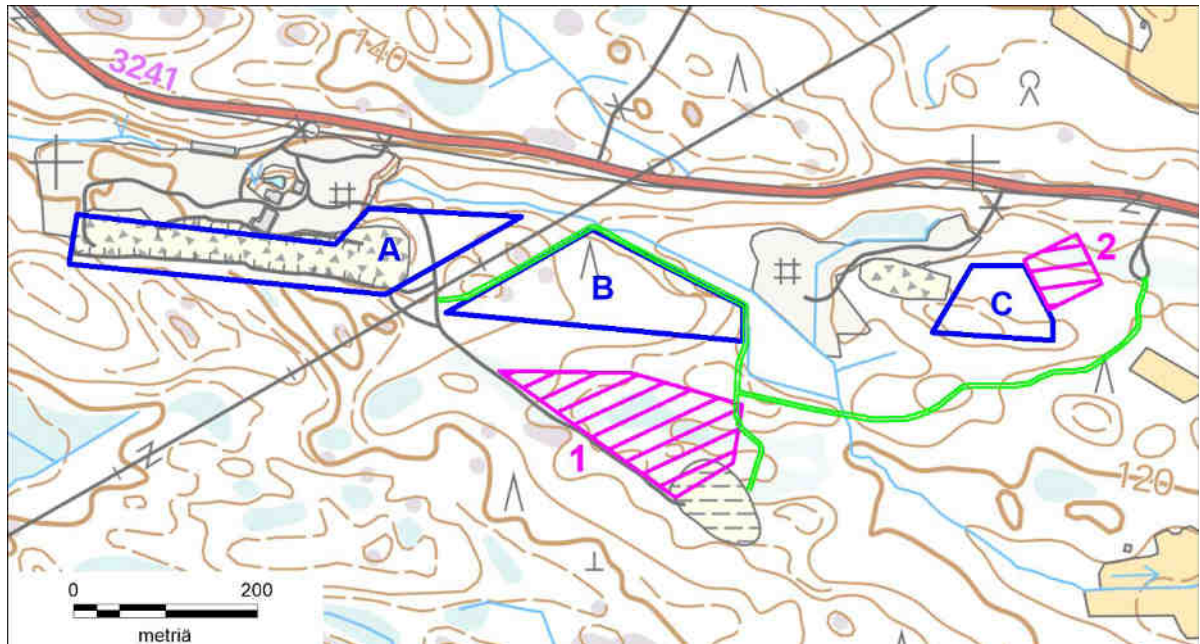
Lupakäsittelyä varten tarvittava luontoselvitys tilattiin Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Luontoselvitys käsitti kuvaan 1 merkityt alueet (ottoalueet ja sivukivialueet sekä suunniteltu uusi tieyhteys).

Yliskylän louhimon alueelta ei ollut käytettävissä aiempia luontoselvityksiä. Pirkanmaan maakuntakaava 2040:ssä alue on merkitty maaseutualueeksi, so. alueeksi, joka on ensisijaisesti tarkoitettu maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien elinkeinojen käyttöön. Selvitysalueella ei ole voimassa yleis- tai asemakaavaa.

Tämän selvityksen yhteydessä tarkistettiin alueen aiemmat luontotiedot ympäristöhallinnon rekistereistä ja paikkatietoaineistoista (Suomen ympäristökeskuksen Avoin tieto -palvelu) sekä Suomen Lajitietokeskuksesta (www.laji.fi) ja Suomen Metsäkeskuksen paikkatietoaineistosta (www.metsakeskus.fi).

Kuva 1. Selvitysalueiden sijainti. Ottoalueet (A–C) on rajattu sinisellä viivalla ja sivukivialueet (1–2) sinipunaisella viivalla. Suunniteltu uusi tieyhteys on merkitty vihreällä viivalla.

2.1 Maastotöiden toteuttaminen

Yliskylän kohteelle tehtiin maastokäynti 19.7.2021. Kuvaan 1 merkityt alueet käytiin kävellen läpi lukuun ottamatta pääosaa ottoalueesta A, jossa alkuperäisluontoa ei ole enää jäljellä. Maastossa inventoitiin ja kirjoitettiin muistiin yleiskuvaus selvitysalueiden luonnonoloista ja kasvillisuudesta.

Maastokäynnillä selvitettiin luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien, metsälain 10 §:n mukaisten erityisen tärkeiden elinympäristöjen, vesilain 2 luvun 11 §:n tarkoittamien pienvesikohteiden, uhanalaisten luontotyyppien (Kontula & Raunio 2018a, b) sekä METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016) täyttävien kohteiden esiintyminen.

Maastossa havainnoitiin alueen eliölajistoa siltä osin kuin se oli ajankohta huomioiden mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Erityistä huomiota kiinnitettiin huomionarvoisten eliölajien (erityisesti suojeltavat, uhanalaiset, silmälläpidettävät, alueellisesti uhanalaiset, luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajit sekä muut harvinaiset tai vaateliaat lajit) kannalta tärkeisiin elinympäristöihin. Työn osana tehtiin arvio mahdollisten tarkempien lajistosiselvitysten tarpeesta.

Maastotöissä käytettiin GPS-paikanninta (Garmin 62s), jolla mm. luontokohteet ja lajien havaintopaikat voidaan paikantaa riittävällä tarkkuudella.

2.2 Luontokohteiden arvottaminen

Arvokkaille luontokohteille (alaluku 3.2) annettiin seuraavan jaottelun mukainen arvoluokka. Sulkuihin on merkitty vastaava Södermanin (2003) mukainen arvoluokka. Luokkien kriteerit ovat ohjeellisia ja niiden soveltamisessa on huomioitu mm. kohteen pinta-ala, monipuolisuus, luonnontila ja huomionarvoinen lajisto.

Södermanin (2003) mukainen luontokohteiden luokittelu:

- A Kansainväliset
- B Kansalliset
- C Maakunnalliset/seudulliset
- D Paikalliset
- E Muut

1. Alue, jolla on vain vähäisiä luontoarvoja

Kohde edustaa tavanomaista luontoa eikä sillä esiinny harvinaisia tai uhanalaisia lajeja tai luontotyypppejä. Kyseessä voi olla myös kohde, jonka luontoarvot ovat tuhoutuneet ja arvoluokitusta voidaan nostaa arvojen palatessa.

2. Paikallisesti arvokas alue (Söderman luokka D)

Kohde on tavanomaisesta poikkeava elinympäristö, jolla voi esiintyä vähintään paikallisesti harvinaisia lajeja, vähintään paikallisesti merkittäviä elinympäristöjä tai kohteella on kohtuullisen edustava luonnontilassa oleva luontotyyppi. Kohteen edustavuus tällä hetkellä ei ole riittävä, jotta se olisi paikallisesti erittäin merkittävä.

3. Paikallisesti erittäin arvokas alue (Söderman luokka D)

Kohteella esiintyy vähintään paikallisesti harvinainen tai uhanalainen laji, uhanalainen tai arvokas elinympäristö, edustava, hyvässä luonnontilassa oleva luontotyyppi tai kohteen ominaispiirteet luovat mahdollisuuden monipuolisen lajiston esiintymiselle.

4. Maakunnallisesti arvokas kohde (Söderman luokka C)

Kohteella esiintyy Uudellamaalla erityinen tai ainutlaatuinen luontotyyppi tai uhanalaisen lajin tai lajien elinvoimainen esiintymä. Kohde täyttää kriteerit, jotka esitetään julkaisussa Luonnonympäristön arvottamisen kriteeristö Uudellamaalla (Salminen & Aalto 2012).

5. Valtakunnallisesti arvokas kohde (Söderman luokka B)

Kansallinen arvo on kohteella, jossa on erityisen edustava kokonaisuus uhanalaisia lajeja tai luontotyyppisiä tai kohde on erityisen arvokas elinympäristöjen kokonaisuus, joka luo edellytykset runsaalle ja erikoistuneelle lajistolle.

3 TULOKSET

3.1 Yleiskuvaus

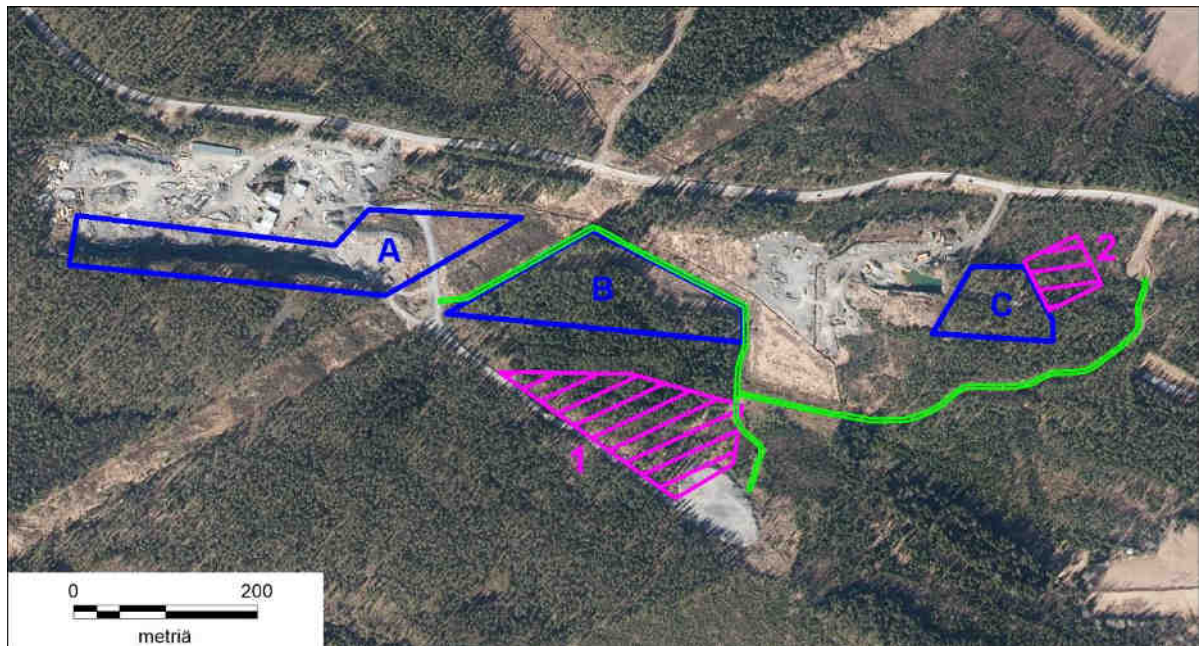
Kohteiden sijainti ilmenee kuvasta 2.

Ottoalue A on suurimmaksi osaksi käytössä olevaa louhosta (kansikuva), joka on kasviton. Alueen kapealla eteläreunalla kasvaa varttunutta mäntyä sekä koivua ja kuusta. Pensaskerroksessa on pihlajaa, joku kataja sekä em. puiden taimia. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. puolukka, mustikka, metsälauha ja metsätähti.

Louhoksen itäpään ja nykyisen tien välissä on maa-ainekasvoja, joilla kasvaa koivun, raidan ja kiiltopajun taimia. Muuhun lajistoon kuuluvat maitohorsma, suo- ja piikkiohdake, leskenlehti, vadelma, kultapiisku, eri heinälajit, peltosaunio ja metsäkorte.

Alueen itäisin osa (eli tien itäpuolinen kolmion muotoinen alueen osa) on kiviaineksella päällystettyä varastointialuetta sekä voimajohtoauekseen rajautuvaa, metsälauhan ja maitohorsman luonnehtimaa taimikkoa.

Ottoalue B on puustoltaan varttunutta ja osin uudistuskypsää kangasmetsää. Pääpuulaji on mänty (kuva 3), lisäksi tavataan vähän koivua ja kuusta kasvaa etenkin alueen pohjois- ja itäosassa. Alikasvoksena on myös pihlajaa ja katajaa. Puustoa on hakattu alueen pohjois- ja koillisosassa; kuviolla on nykyisin sekataimikkoa. Kenttäkerroksen lajeja ovat koko alueella puolukka, mustikka, kanerva, metsälauha, metsätähti, kangasmaitikka, kevätpiippo ja maitohorsma. Pohjakerroksessa vallitsevat kuivahkojen kankaiden peruslajit (seinäsammal, kynsisammalet, paikoin myös vähän poronjäkäliä).

Kuva 2. Selvitysalueet ilmakuvapohjalla. Ottoalueet (A–C) on rajattu sinisellä viivalla ja sivukivialueet (1–2) sinipunaisella viivalla. Suunniteltu uusi tieyhteys on merkitty vihreällä viivalla.

Kuva 3. Varttunutta kasvatusmännikköä ottoalue B:n länsiosassa.

Ottoalue C:n eteläpuolisko on mäen lakea ja rinnettä, jossa kasvaa varttunut kasvatusmetsä: mäntyä, vähän kuusta sekä muutama koivu (kuva 4). Pensaskerroksessa tavataan haavan ja koivun taimia sekä katajaa. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat puolukka, mustikka, kanerva, metsälauha, kevätpiippo, kangasmaitikka, maitohorsma ja vanamo. Kalliolla on kangasrahkasammallaikkuja.

Kuva 4. Rinnemetsää ottoalueella C.

Ottoalueella C on kalliolla kaksi vanhaa ja pienialaista louhoskuoppaa, jotka ovat täyttyneet vedellä. Eteläisemmän kuopan päässä kasvaa rahkasammalreunuksella mm. tähtisaraa, röyhvihvilää ja virpapajua (kuva 5). Pohjoisempi kuoppa on lähes kasviton.

Alueen pohjoispuolisko on alavampaa ja se kasvaa varttunutta koivua ja kuusta. Monien aiemmin mainittujen lajien lisäksi kenttäkerroksessa esiintyy metsäkastikkaa, metsäimarretta, oravanmarjaa, metsätähteä, lillukkaa, metsäkortetta, metsämitikkaa, vadelmaa, pallosaraa ja korpikastikkaa.

Kuva 5. Eteläisempi vedellä täytynyt vanha louhoskuoppa ottoalueella C.

Sivukivialue 1 on avohakattu. Alueen lounaisreunalle eli tien varteen on ajettu kiivainesta. Muulla alueen osalla kasvaa hakkuualueelle noussutta taimikkoa sekä samaa kenttäkerroksen lajistoa kuin ottoalueella B.

Sivukivialue 2 kasvaa pääasiassa nuorta kasvatusmetsää (kuva 6). Pääpuulajit ovat kuusi ja koivu. Mäntyä tavataan jonkin verran sekä lisäksi pensaskerroksessa haapaa, pihlajaa ja virpajua. Kenttäkerroksessa esiintyy mustikkaa, puolukkaa, kieloa, metsälauhaa, metsäkastikkaa, metsätähteä, oravanmarjaa, kevätpiippoa, metsäalvejuurta, kultapiiskua ja vanamoja. Osa alueesta on soistumassa.

Uusi tielinja sijoittuu länsipäässään ottoalue B:n reunoille. Se seuraa osin metsäkoneen ajouraa ja sijoittuu taimikkoon aina sivukivialue 1:n itäpuoliselle ojalle saakka. Kenttäkerroksessa kasvaa edellä mainittujen kuivahkon ja tuoreen kannan peruslajien lisäksi mm. jänönsaraa, nurmipiippoa, rätvänää, nurmirölliä ja kalvassaraa.

Myös tielinjan itäosa hyödyntää nykyistä metsäkoneen ajouraa. Sen reunoilla on tuoretta kangasmetsää, jonka puusto on varttunut ja sekapuustoista (mänty, kuusi, koivu). Suunniteltu uusi tie yhtyy Yliskyläntieltä etelään suuntautuvan lyhyen metsäautotien päässä olevaan kääntöpaikkaan.

Kuva 6. Nuorta kasvatusmetsää sivukivialue 2:lla.

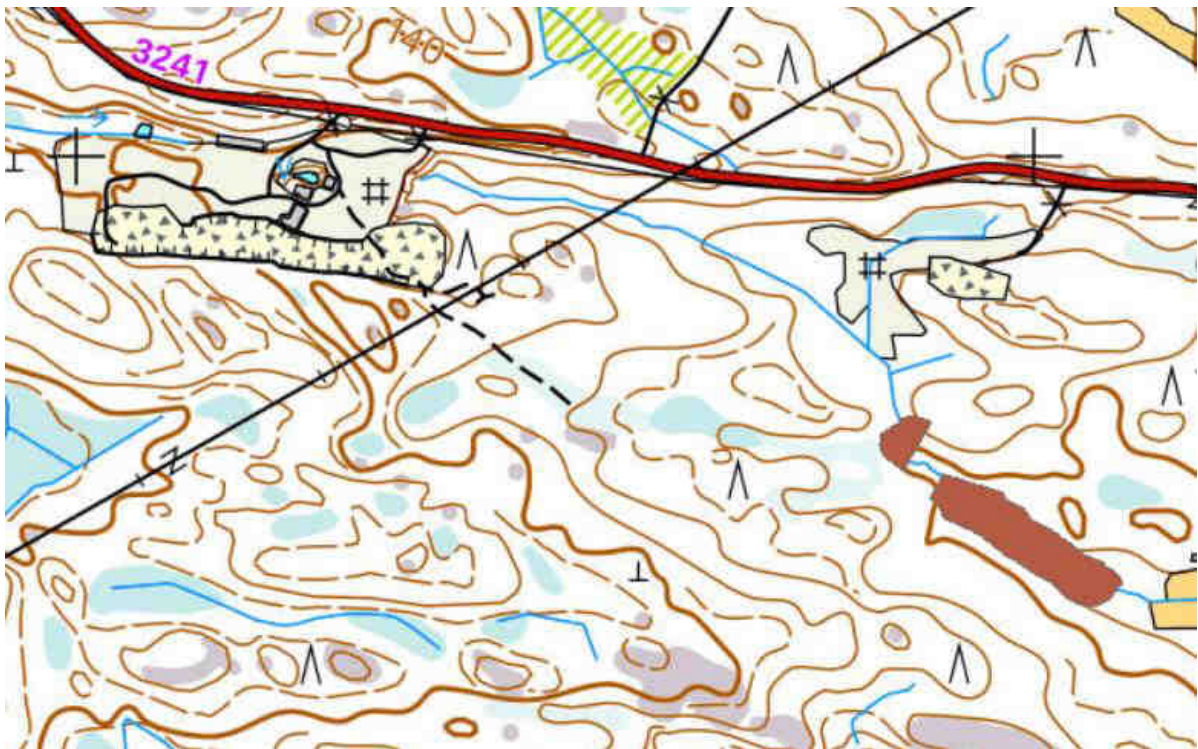
Kuva 7. Näkymä suunnitellun uuden tieyhteyden itäpäästä.

3.2 Arvokkaat luontokohteet

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppejä tai luonnonmuistomerkkejä.

Vuoden 2021 luontoselvityksessä ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien, vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden tai metsälain 10 §:n mukaisten elinympäristöjen kriteerit. Suomen Metsäkeskuksen paikkatietoaineistossa on merkitty metsälain 10 §:n mukaiseksi kohteeksi pienveden välitön lähiympäristö, joka sijaitsee heti suunnitellun tieyhteyden eteläpuolella (kuva 8).

Selvityksessä ei todettu uhanalaisia luontotyyppejä (Kontula & Raunio ym. 2018a, b) eikä METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016) täyttäviä kohteita.

Kuva 8. Metsälain 10 §:n mukaiset arvokkaat elinympäristöt (ruskea rasteri). Lähde: www.metsakeskus.fi.

3.3 Merkittävät eliölajit

Suomen Lajitietokeskuksen aineistossa ei ollut selvitysalueetta koskevia merkittäviä lajihavaintoja. Alueen luontotyyppien ja kasvillisuuden perusteella arvioitiin, ettei selvitysalueella todennäköisesti ole sellaisia kohteita tai elinympäristöjä, jotka olisivat huomionarvoisia (ks. alaluku 2.1) eliölajeille tärkeitä. Maastotöissä ei tavattu huomionarvoisia kasvilajeja.

Selvitysalueella ei ole liito-oravan elinympäristöksi tyypillistä, lajille hyvin soveltuvaa metsää. Muista EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeista lepakoiden, lähinnä pohjanlepakon ja viiksisipppojen, esiintyminen alueella on mahdollista. Maastoinventoinnissa ei kuitenkaan todettu niille soveltuvia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja eikä potentiaalisia merkittäviä saalistusalueita (vrt. SLTY 2012). Selvitysalueella on jonkin verran kirjoverkkoperhoselle soveltuvaa elinympäristöä, mutta koska Yliskylän alue sijaitsee lajin yhtenäisen levinneisyysalueen (ks. esim. Nieminen & Ahola 2017) ulkopuolella, ei kohteella todennäköisesti sijaitse kirjoverkkoperhosen lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Selvitysalueen metsät ovat tavanomaisia, puustoltaan eri-ikäisiä talousmetsiä. Kohteella saattaa esiintyä joitakin huomionarvoisia lintulajeja, mutta selvitysalueilla ei arvioitu olevan erityistä linnustollista merkitystä.

4 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Tässä luontoselvityksessä ei todettu Yliskylän louhimon alueelta sellaisia arvokkaita luontokohteita, jotka tulisi erityisesti ottaa huomioon maa-aines- ja ympäristölupaa käsittelevässä suunnitellun uuden tieyhteyden välittömässä läheisyydessä sijaitseva metsälain 10 §:n mukainen elinympäristö (kuva 8) tulee huomioida niin, ettei sen ominaispiirteitä heikennetä.

Selvitysalueella ei arvioitu olevan luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeille tai muille huomionarvoisille lajeille tärkeitä elinympäristöjä tai kohteita. Luonnonolojen perusteella ei arvioitu olevan tarvetta täydentäville lajistoselvityksille.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 1 – tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 5/2008:1–388.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2 – luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018:1–925.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Selonen, O. 2021: Maa-ainesten ottosuunnitelma. Oriveden kaupunki, Yliskylä. – Liuskemestarit Oy, Orivesi. 5 s. + liitteet.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.

- SLTY 2012: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. 7 s.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnon-tieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109:1–196.